

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและสังคม จะต้องมีการพัฒนาทั้งความเป็นมนุษย์ และกำลังมนุษย์

ความเป็นมนุษย์ หมายถึง การเป็นคนที่มีความรู้ มีคุณธรรม และพัฒนาความ สมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม

กำลังมนุษย์ หมายถึง การเป็นคนที่มีความรู้ในการผลิต เป็นคนที่คิดเป็นและมีทักษะในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกต้องสมบูรณ์นั้น ต้องพัฒนาทั้งความเป็นมนุษย์ และความเป็นกำลังมนุษย์ ให้ทั้งสองส่วนมีความสมดุลกัน จึงจะเป็นการศึกษาที่เกิด ประโยชน์ต่อตนเองของปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม ซึ่งครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อ อำนวยให้การศึกษาดำเนินการไปในแนวทางที่พึงประสงค์ดังกล่าว เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน

ประเทศไทยได้ดำเนินการผลิตครูอย่างเป็นทางการ โดยก่อตั้งเป็นสถาบันฝึกหัดครู เมื่อ พ.ศ. 2436 การเพิ่มและขยายสถาบันการผลิตครูออกไปอย่างมากและรวดเร็ว ในช่วงแผน พัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (พ.ศ. 2510 - 2519) เพื่อรองรับการขยายการศึกษา ซึ่งเกิดจาก อัตราการเพิ่มของประชากรสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2500 - 2510 โดยเฉพาะการฝึกหัดครูใน มหาวิทยาลัยได้ขยายคณะครุศาสตร์ / คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ตารางที่ 1.1) นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าว วิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูในระดับปริญญาตรีเช่นเดียวกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้รับการยก ฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งประกอบด้วยหลายวิทยาเขต คือ วิทยาเขต ประสานมิตร วิทยาเขตปทุมวัน วิทยาเขตพลศึกษา วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขตบางแสน

ตารางที่ 1.1 ปีที่ก่อตั้งคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยจำกัดรับ

ชื่อมหาวิทยาลัย	ปีที่ก่อตั้งคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2601
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2612
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2611
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2609
5. มหาวิทยาลัยนเรศวร	2498*
6. มหาวิทยาลัยบูรพา	2498*
7. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2497*
8. มหาวิทยาลัยศิลปากร	2613
9. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2611

หมายเหตุ * เดิมเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู
ที่มา : คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ แต่ละมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตสงขลา (ตารางที่ 1.2) ต่อมาทั้งภาค
รัฐบาลและเอกชนได้รณรงค์ลดอัตราการเกิดของประชากรอย่างต่อเนื่อง และบรรลุผลตาม
เป้าหมาย คือ จำนวนประชากรที่จะเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาเริ่มลดลง และปรากฏผล
ชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) และลดลงอย่างต่อเนื่องจน
ถึงปัจจุบัน

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู โดยเฉพาะคณะ
ครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ขยายและเพิ่ม
จำนวนอย่างมาก ผลิตครูระดับการศึกษาต่าง ๆ ออกมาปริมาณมาก เป็นปัญหาอย่างยิ่งกับ
การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ทำให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู (ตารางที่ 1.3) ในสังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องลดหรือไม่เพิ่มปริมาณการผลิตครูในระดับปริญญาตรี แต่ได้
ขยายสาขาและปริมาณการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี
หรือขยายการผลิตบัณฑิตสาขาอื่น เช่น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานของ
วิทยาเขต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยกสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัย เพื่อขยาย
งานการผลิตบัณฑิตสาขาอื่น เช่น วิทยาเขตบางแสน ยกสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา
วิทยาเขตพิษณุโลก ยกสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร บางแห่งได้ยุบเลิกไป คือ
วิทยาเขตพลศึกษา บางแห่งได้ปรับปรุงการบริหารงานโดยนำไปรวมเป็นมหาวิทยาลัยศรี-
นครินทรวิโรฒ โดยไม่แบ่งเป็นวิทยาเขต เช่น วิทยาเขตปทุมวัน วิทยาเขตบางเขน วิทยาเขต
สงขลา วิทยาเขตประสานมิตร

ในปัจจุบัน สถาบันผลิตครูสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ ที่มีผู้สำเร็จ
การศึกษาออกมาแล้ว มีทั้งหมด 9 แห่ง คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. มหาวิทยาลัยบูรพา
7. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
8. มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตารางที่ 1.3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยของรัฐจำกัดรับสามารถผลิตได้ระหว่างปีการศึกษา 2528 - 2537 และปีที่ก่อตั้งคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัย \ ปีการศึกษา	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	324	312	311	349	339	306	279	270	278	276
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	223	215	230	231	231	213	217	255	305	270
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	233	260	230	213	213	176	201	159	146	124
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	444	416	145	123	145	117	111	135	197	60
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ¹	-	-	-	-	-	134	-	215	-	50
มหาวิทยาลัยบูรพา ²	-	-	-	-	-	203	-	294	-	110
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	382
มหาวิทยาลัยศิลปากร	116	130	101	112	108	107	113	119	96	65
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	185	414	483	402	391	427	347	462	313	101

หมายเหตุ 1 ยกฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

2 ยกฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

3 เกิดจากการรวมวิทยาเขตประสานมิตร บางเขน ปทุมวัน เข้าด้วยกัน เรียกว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้สำเร็จการศึกษาในนามมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้จัดองค์กรใหม่ ไม่แบ่งเป็นวิทยาเขต เริ่มมีผู้สำเร็จการศึกษาดังแต่ปีการศึกษา 2537 ดังนั้นมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่อยู่ในขอบข่ายที่จะศึกษาครั้งนี้ เพราะไม่มีข้อมูลติดต่อกันระหว่างปีการศึกษา 2536 - 2539

ที่มา : ทบวงมหาวิทยาลัย

แต่มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทจำกัดรับที่ผลิตครูที่มีผู้สำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี มีอยู่ 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นอกจากนั้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ประกอบอาชีพครู ไม่ประกอบอาชีพอื่น ส่วนผู้ที่มาเรียนวิชาชีพครูจะเลือกสาขาวิชาเอกที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาที่ใช่ครู จนทำให้เกิดความขาดแคลนครูบางสาขา และจะขาดแคลนมากขึ้นในอนาคต เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ จนรัฐต้องเข้ามาดำเนินการโดยการจูงใจให้คนมาเรียนวิชาชีพครูในสาขาที่ขาดแคลนมากขึ้น เช่น โครงการครูทายาท ที่ให้ทุนในการเรียน และรับรองโดยการตั้งอัตรารับเข้าทำงานในสถานศึกษาหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

ที่สำคัญอีกมาตรการหนึ่งคือ รัฐส่งเสริมให้เอกชนลงทุนผลิตบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ การที่ภาคเอกชนจะขยายสาขาการผลิต โดยเฉพาะสาขาวิชาศึกษาศาสตร์นั้น จะต้องตระหนักแล้วว่าการลงทุนเป็นอย่างไร ในส่วนของการลงทุนนั้นยังไม่มีข้อมูลว่าต้นทุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ต่อคนเป็นเท่าไร นอกจากนี้ รัฐมีแนวโน้มที่จะจัดสรรเงินงบประมาณแบบอุดหนุนเปิดเสรี (Block Grants)

การวิเคราะห์ต้นทุนโปรแกรมระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะเป็นส่วนสำคัญที่รัฐจะนำมาปรับปรุงการจัดการศึกษาประเภทสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และรัฐใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณแบบอุดหนุนเปิดเสรี (Block Grants) ตลอดจนถึงจัดสรรเงินงบประมาณแผนงาน/โครงการ นอกจากนี้ การผลิตบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีคุณภาพใกล้เคียงกัน จึงจะวิเคราะห์ต้นทุนสถาบันที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ดังนั้น ในการวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะวิเคราะห์ในส่วน of ต้นทุนสถาบัน ในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการการศึกษา (producer) ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนทางตรง สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ต้นทุนลงทุน ได้แก่ มูลค่าของที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษาที่ใช้ไปในโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์
2. ต้นทุนดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัยใช้ไปในโปรแกรมปริญญาตรี

คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ในด้านเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน รายจ่ายอื่น

อีกส่วนหนึ่งคือ ต้นทุนทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายของสถาบันการศึกษาในรูปของค่าเสียโอกาส ได้แก่ รายได้ที่สถาบันการศึกษาควรจะได้ ถ้าเลือกไปลงทุนหาผลประโยชน์ทางด้านอื่น แทนที่จะลงทุนด้านการศึกษา

โดยต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมจะวิเคราะห์จากเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน

เงินงบประมาณแผ่นดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สำนักงานประมาณจัดสรรให้มหาวิทยาลัยในรูปของ ค่าใช้จ่ายในหมวดรายจ่ายประเภทเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และรายจ่ายอื่น โดยในหมวดรายจ่ายเหล่านี้จัดอยู่ในส่วนของค่าใช้จ่ายดำเนินการ ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะถูกจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามโครงการ/แผนงาน และวัตถุประสงค์ของการทำงาน คือ ต้นทุนดำเนินการเพื่อการบริหารงานทั่วไป เพื่อจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และเพื่อกิจการนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายที่สำนักงานประมาณจัดสรรให้มหาวิทยาลัยในรูปของค่าใช้จ่ายในหมวดรายจ่ายประเภท ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง โดยหมวดรายจ่ายดังกล่าวอยู่ในส่วนของค่าใช้จ่ายลงทุน อันเป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร

เงินนอกงบประมาณ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ได้จ่ายจากเงินรายได้ของคณะ อันได้จากดอกเบี้ยเงินฝาก รายได้จากการให้บริการทางวิชาการ รายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาที่คณะได้รับจัดสรรจากมหาวิทยาลัย ตลอดจนรายได้พิเศษอื่น ๆ

ดังนั้น การวิเคราะห์ต้นทุนโปรแกรมระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2535 - 2539 ซึ่งจะช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนของโปรแกรมระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ของสถาบันแต่ละแห่ง และช่วยวิเคราะห์แนวโน้มว่าต้นทุนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จะลดต้นทุนการผลิตได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้รัฐมีข้อมูลในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางตัดสินใจลงทุน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุน สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี 4 ปี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวง

มหาวิทยาลัย โดยใช้หลักวิเคราะห์ต้นทุนสถาบันและหลักการบัญชีต้นทุน ในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการการศึกษา (producer)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุน สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกในการลดต้นทุน (Cost - Reduction) สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

คำถามเพื่อการวิจัย

1. ต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ 1 คน จะมีมูลค่าเท่าใด และมีองค์ประกอบอย่างไร
2. การเปลี่ยนแปลงต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ เป็นอย่างไร
3. ทางเลือกการลดต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ เป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะต้นทุนสถาบัน ทั้งต้นทุนดำเนินการและต้นทุนลงทุน โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะต้นทุน โดยไม่ได้ศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพบัณฑิต
2. การวิเคราะห์ต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะวิเคราะห์หลักสูตรภาคปกติ 4 ปี ของมหาวิทยาลัย จำกัดรับ ที่มีผู้จบการศึกษาต่อเนื่องกันย้อนหลังไปไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งมี 8 แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โดยการร่วมตัวอย่างใช้วิธีการร่วมแบบแบ่งชั้น โดยจำแนกมหาวิทยาลัยเป็น 2 กลุ่ม คือ มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง กับมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค แล้วร่วมอย่างง่ายมา 50% ในปริมาณเท่ากัน

- (1) มหาวิทยาลัยส่วนกลาง ได้แก่
 - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- (2) มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ได้แก่
 - มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูล 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2535 - 2539

4. การศึกษาคั้งนี้จะวิเคราะห์จากเงินงบประมาณแผ่นดิน ที่สำนักงบประมาณจัดสรรให้ และจากเงินที่แต่ละมหาวิทยาลัยจัดสรรจากเงินรายได้ ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยจะเรียกว่าเงินนอกงบประมาณ เงินรายได้ เงินทุนคณะ เงินผลประโยชน์ ฯลฯ แต่ในการศึกษาคั้งนี้จะเรียกว่าเงินนอกงบประมาณ

5. งบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดสรร มี 7 แผนงานคือ

- (1) แผนงานบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- (2) แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- (3) แผนงานปรับปรุงคุณภาพระดับอุดมศึกษา
- (4) แผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา
- (5) แผนงานบริการวิชาการแก่สังคม
- (6) แผนงานกิจการนิสิตนักศึกษา
- (7) แผนงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

และบทบาทของสถาบันอุดมศึกษามี 4 ประการคือ

- (1) สอน
- (2) วิจัย
- (3) บริการวิชาการแก่สังคม
- (4) ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาคั้งนี้คือ การวิเคราะห์ต้นทุน
โปรแกรมระดับปริญญาตรี ซึ่งอยู่ในบทบาทแรกคือ สอน จึงจะวิเคราะห์ 4 แผนงานของการ
จัดสรรงบประมาณคือ

- (1) แผนงานบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- (2) แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- (3) แผนงานปรับปรุงคุณภาพระดับอุดมศึกษา
- (4) แผนงานกิจการนิสิตนักศึกษา

6. การวิเคราะห์ต้นทุน สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์/คณะ
ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

- (1) การวิเคราะห์ต้นทุนรวม (Total Cost) โดยไม่จำแนกสาขา
- (2) การวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ย (Average Cost) หรือต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost)

โดยไม่จำแนกสาขา และจำแนกสาขาเฉพาะสาขาขาดแคลนที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำหนดว่าเป็นวิชาสำคัญ คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ ที่แต่ละสถาบันได้เปิดสอน ดังนี้

- สาขาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาขาภาษาอังกฤษ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาขาคอมพิวเตอร์ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. การวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ย จะวิเคราะห์เป็น 8 ดัชนี ดังนี้คือ

- (1) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาต่อคนต่อปี
- (2) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) ต่อคนต่อปี
- (3) ต้นทุนเฉลี่ยต่อ 1 หน่วยกิตนักศึกษา (SCH)
- (4) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาต่อคนต่อปี
- (5) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาต่อคนตลอดหลักสูตร
- (6) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) ต่อคนตลอดหลักสูตร
- (7) ต้นทุนเฉลี่ยต่อจำนวนหน่วยกิตนักศึกษา (SCH) ต่อคนตลอดหลักสูตร
- (8) ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาต่อคนตลอดหลักสูตร

8. การวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ยตลอดหลักสูตร ในช่วงเวลาที่ศึกษาคือปีการศึกษา
2536-2539 จะมีนักศึกษาตลอดหลักสูตร 2 รุ่น คือรุ่นที่สำเร็จการศึกษานปี 2538 และปี 2539

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื่องจากปีงบประมาณแผ่นดินคาบเกี่ยวกับปีการศึกษา ในทางปฏิบัติพบว่า ปีการศึกษากับปีงบประมาณมีช่วงเวลาใกล้เคียงกัน การศึกษาครั้งนี้จึงคิดจำนวนนักศึกษา ปีการศึกษา เป็นนักศึกษาในปีงบประมาณ โดยใช้ข้อมูลระหว่างปีการศึกษา 2535 - 2539 มา ทำการวิเคราะห์ต้นทุนสถาบัน

2. ในการวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ยโดยไม่จำแนกสาขา ถือว่าต้นทุนโปรแกรมระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา ในแต่ละมหาวิทยาลัย เท่ากันหมดทั้งระดับ เนื่องจากใช้ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษา อาคารสถานที่ ครูอาจารย์ และบุคลากรชุดเดียวกัน

3. เนื่องจากโรงเรียนสาธิต ถือว่าเป็นห้องปฏิบัติการของนักศึกษาของคณะ ครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ แต่ในความเป็นจริงในการบริหารโรงเรียนสาธิตเป็นสวัสดิการ ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยด้วย ดังนั้นในการแบ่งส่วนค่าใช้จ่ายในการศึกษาครั้งนี้ จึงนำ ค่าใช้จ่ายที่จัดสรรจากเงินงบประมาณแผ่นดินเท่านั้นมาคำนวณ เพราะถือว่ารัฐจะจัดสรรเงิน งบประมาณแผ่นดินให้เหมาะสมกับการเป็นห้องปฏิบัติการของคณะครุศาสตร์/คณะศึกษา ศาสตร์ ส่วนที่เป็นสวัสดิการนั้น มหาวิทยาลัยก็จัดสรรงบประมาณจากเงินนอกงบประมาณให้

4. มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งถือว่าเป็น 1 หน่วยการวิเคราะห์ แม้บางมหาวิทยาลัยจะมีวิทยาเขต แต่การจัดการเรียนการสอน นักศึกษาจะต้องเรียนที่ส่วนกลางและวิทยาเขตรวม กัน และการจัดสรรงบประมาณบางประเภทรวมอยู่ที่ส่วนกลาง

5. การประเมินราคาที่ดินของสำนักงานกลาง ประเมินราคาทรัพย์สินกรมที่ดิน เพื่อ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมและอากร ราคาที่ประเมินจะประเมินราคาเป็นรายแปลง สำหรับใน กรุงเทพมหานคร และเขตอำเภอเมืองในต่างจังหวัด ส่วนนอกเขตกรุงเทพมหานครและนอก เขตอำเภอเมืองในแต่ละจังหวัด จะประเมินตามแนวถนนในแผนที่ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่ ศึกษา มีขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนหลายสาย ซึ่งราคาไม่เท่ากัน สำหรับการศึกษานี้จะ ใช้ราคาประเมินสูงสุด เพราะราคาประเมินสูงสุดตามปกติจะต่ำกว่าราคาซื้อขายจริงอยู่มาก ดังนั้น การใช้ราคาประเมินสูงสุดจึงใกล้เคียงความจริงสำหรับเอกชนที่จะลงทุนในแต่ละพื้นที่

6. การวิเคราะห์ต้นทุนรวมและต้นทุนเฉลี่ยทุกดัชนี มิได้คำนึงถึงความสูญเปล่า ทั้งที่เกิดจากการเรียนช้ากว่ากำหนด การลาออกกลางคัน การเรียนไม่สำเร็จ

7. ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและนอกงบประมาณที่ได้จากกอบแผนงานของมหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผน และฝ่ายจัดการศึกษา ของคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์ ข้อมูลจำนวนนักศึกษา จำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) จำนวนหน่วยกิตนักศึกษา (SCH) ที่ได้จากสำนักทะเบียนของมหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การสำรวจอาคารส่วนกลางแต่ละมหาวิทยาลัยอาจคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากบางมหาวิทยาลัยที่ศึกษาคั้งนี้ได้รับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ หรือได้ใช้สถานที่ร่วมกับส่วนราชการอื่นในระยะที่ก่อสร้างครั้งแรก และไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน จึงต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านอาคารสถานที่ประมาณค่าขึ้นมา

2. การประมาณที่ดินที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ของมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่กองอาคารของมหาวิทยาลัยประมาณจากสัดส่วนของแผนที่มหาวิทยาลัย

3. การใช้ที่ดินแต่ละมหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับปริมาณที่ดินที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะเกิน/ขาดความจำเป็นสำหรับจำนวนนักศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ใช้ปริมาณที่ดินที่มหาวิทยาลัยมีอยู่เพื่อการศึกษา

คำจำกัดความในการวิจัย

หมายถึง

1. ต้นทุนโปรแกรมระดับปริญญาตรี มูลค่าต้นทุนที่มหาวิทยาลัยต้องใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรี
2. ต้นทุนดำเนินการ ค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัยใช้ไปในการผลิตนักศึกษาโปรแกรมระดับปริญญาตรี ในด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว เงินอุดหนุน และค่าใช้จ่ายอื่น
3. ต้นทุนลงทุน ค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดิน ค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา ในการใช้อาคารสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ที่ใช้ไปในการผลิตนักศึกษาโปรแกรมระดับปริญญาตรี

หมายถึง

4. ทางเลือกในการลดต้นทุน	แนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อลดต้นทุน
ต่อหน่วย
5. โปรแกรมระดับปริญญาตรี	หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปี
ภาคปกติ
6. งบประมาณ	ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 30
กันยายน ของปีถัดไป และให้ในปี พ.ศ.
ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อปีงบประมาณนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิเคราะห์ต้นทุน จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้
 - 1.1 สำหรับมหาวิทยาลัย จะใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปวัดขนาดต้นทุน ประเมินคุณภาพทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร เพื่อประกอบการวางแผน จัดทำงบประมาณ
 - 1.2 สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนด นโยบายส่งเสริม สนับสนุน จูงใจ มหาวิทยาลัยเอกชนมาลงทุน
 - 1.3 สำหรับสำนักงบประมาณและหน่วยงานวางแผนการศึกษา เพื่อใช้ในการ ประยุกต์จัดสรรงบประมาณแบบอุดหนุนเบ็ดเสร็จ (Block Grants) และการจัดสรรงบประมาณ แผนงาน/โครงการ
2. ทางเลือกในการลดต้นทุน (Cost - Reduction) จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบการวางแผนดำเนินงานและกำหนดนโยบายในการจัดสรรเงินงบประมาณแบบ Block Grant และการจัดสรรงบประมาณแผนงาน/โครงการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย